

Orientaziun professionala

chaptels introductivs

Impressum

Editura:	Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun
Tar quest document:	Plan d'instrucziun 21 Ediziun dals 15-03-2016
Maletg da la cuverta:	Iwan Raschle
Copyright:	Il dretg d'auturas e d'auturs ed ulteriurs dretgs da questa pagina d'internet ha la CDEP-T. Cun chargiar giu cuntegns (texts, maletgs, datotecas) da questa pagina d'internet na vegnan transferids nagins dretgs.
Internet:	gr-r.lehrplan.ch

Cuntegn

Davart il modul	2
Impurtanza e finamiras	3
Infurmaziuns didacticass	4
Infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn	6

Davart il modul

En il Plan d'instrucziun 21 servan ils plans d'instrucziun dals moduls a descriver incumbensas interdisciplinaras da la scola ed a garantir in svilup sistematic da las cumpetenzas per ina part centrala da questas incumbensas. Moduls han in budget da temp limità betg nuninterrut.

Sco ils plans d'instrucziun dals roms èn ils plans d'instrucziun dals moduls dividids en chapitels introductivs (impurtanza e finamiras, infurmaziuns didacticass, infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn) ed en la preschentaziun dal svilup da las cumpetenzas.

Il plan d'instrucziun dal modul orientaziun professiunala differenziescha quatter champs da cumpetenzas:

- *profil da personalitad*
- *vias da furmaziun, mund da professiun e da lavur*
- *sa decider ed ir enturn cun difficultads*
- *planisaziun, realisaziun e documentaziun*

Tar quests champs cuntegna il plan d'instrucziun dal modul ils svilupps da las cumpetenzas. Duas cumpetenzas èn descrittas en ils plans d'instrucziun dals roms tudestg sco era economia, lavur e tegnairchasa. Latiers na cuntegna il plan d'instrucziun dal modul nagin svilup da cumpetenzas, mabain ina survista cun renviaments als roms, en ils quals questas cumpetenzas vegnan instruidas.

Il chantun fixescha las structurass da temp e las disposiziuns organisatoricass da la scola per l'instrucziun en orientaziun professiunala.

Impurtanza e finamiras

Tema central dal stgalim secundar I	L'orientaziun professiunala è in tema central sin il stgalim secundar I: En scola, parallelamain a la preparaziun da la midada ad ina scolaziun postobligatorica, elavuran ils giuvenils las premissas per tscherner lur finamira futura da furmaziun e da professiun.
Equivalenza da las vias da furmaziun	<p>L'instrucziun en orientaziun professiunala accompogna ils giuvenils sin lur via en direcziun d'ina soluziun da cuntinuaziun sin il stgalim secundar II. Intermediada vegn l'equivalenza da la furmaziun professiunala e da la furmaziun che ha lieu mo en scola e la permeabilitad da l'entir sistem da furmaziun.</p> <p>Tut las scholaras ed ils scolars dal stgalim secundar I duain vegnir instruids en il sector da l'orientaziun professiunala. La finamira è quella che tut ils giuvenils èn abels da prender ina decisiun sapientiva per lur soluziun da cuntinuaziun sin il stgalim secundar II. L'instrucziun en orientaziun professiunala resguarda la situaziun individuala da las scholaras e dals scolars ed adattescha correspudentamain la puschida.</p>
Incumbensa cuminaivla	Sin la via a questa decisiun dovran ils giuvenils sustegn. Quest sustegn è ina incumbensa cuminaivla dals geniturs, da las instituziuns da furmaziun, da las cussegliaziun professiunala e da studi sco era da l'economia, e la scola populara ha incumbensa da coordinaziun impurtanta.
Process complex	La tscherna da furmaziun e da professiun è in process complex, en il qual vegn tschertgada la soluziun la pli realisabla tranter il profil individual dals interess e da las abilitads dals giuvenils ed il profil da las puschidas e da las exigenzas dal mund da furmaziun, da professiun e da lavur. La tscherna da l'emprima scolaziun sto vegnir vesida sco part d'ina planisaziun da carriera concepida a lunga vista, bain savend che alternativs e midadas èn pussaivlas e probablas.
S'occupar cun normas e caracteristicas	L'instrucziun en orientaziun professiunala promova tar ils giuvenils l'occupaziun cun sasezs, cun il mund da lavur, cun normas e caracteristicas specificas per las schlattainas, la societad e la cultura sco era cun discriminaziuns entaifer la societad.
Decisiun en il champ da tensiun	<p>Malgrà la permeabilitad dal sistem da furmaziun è la tscherna d'ina soluziun da cuntinuaziun decisiva per la carriera professiunala. La decisiun vegn prendida en ina fasa da grondas midadas fisicas e psichicas. Quai tant en la percepziun dals giuvenils sco era en la percepziun da lur ambient social.</p> <p>La decisiun individuala dals giuvenils ha lieu en il champ da tensiun tranter il singul uman, ses ambient social e la societad. In'orientaziun professiunala da success gida il giuvenil a tscherner la furmaziun e la professiun che correspunda il meglier pussaivel a ses giavischs ed a sias pussaivladads personalas, ma era a las aspectativas ed als basegns da l'ambient social e da la societad.</p>

Infurmaziuns didacticass

L'orientaziun professiunala vegn instruida prioritarmain en il 3. ciclus. Decisiuns preliminaras vegnan dentant prendidas gia en il 2. ciclus (p.ex. gimnasi). Vi da cumpetenzas per l'orientaziun professiunala e vi da temas dal mund da professiun e da lavur vegni gia lavurà a partir dal 1. ciclus en il champ natira, uman e societad (vesair il champ *natira, uman e societad*, p.ex. champ da cumpetenza 6).

Rolla da la persuna d'instrucziun e cumpetenza

Las cumpetenzas dal modul orientaziun professiunala vegnan tematisadas da quella persuna d'instrucziun che accumpogna en scola ils giuvenils en il process da furmaziun e da tscherna da professiun. La persuna d'instrucziun coordinescha il process da furmaziun e da tscherna da professiun e prenda l'iniziativa per collavurar cun las personas responsablas per l'educaziun sco era cun personas dal fatg entaifer ed ordaifer la scola, en spezial cun la cussegliaziun da professiun e da carriera. La persuna d'instrucziun surpiglia ina tenuta d'accumpagnament e sustegn. Quai vul dir ch'ella

- cusseglia ils giuvenils en lur process individual;
- promova l'agen svilup, uschia che decisiuns independentas daventan pussaivlas;
- porscha situaziuns d'experiencia ed agids da decisiun;
- tematisescha intschertezas;
- mussa alternativas;
- resguarda las differentas pretensiuns dal stgalim secundar II;
- e trametta eventualmain ils giuvenils tar personas dal fatg (p.ex. management da cas furmaziun professiunala).

I vegn recumandà da surdar a la persuna d'instrucziun da classa la responsabladad per l'orientaziun professiunala en scola. Ella enconuscha per regla il meglier las scolaras ed ils scolars e sa perquai sustegnair els a moda individuala e professiunala durant questa fasa pretensiunala.

Pratica e cooperaziun

Il pli fitg profitan ils giuvenils da l'instrucziun, sch'i gartegia d'als laschar far experiencias che pledentan tant l'intellect sco era ils sentiments ed ils senns (inspeziuns, discurs cun glieud da professiun, fufagnadi e.u.v.). En cooperaziun cun partenaris entaifer ed ordaifer la scola survegnan els sustegn per ils emprims pass da lur carriera professiunala.

Indipendenza e tenutas da lavur

L'orientaziun professiunala premetta la voluntad realistica da determinar sasez. Activitads dals giuvenils en scola ed ordaifer la scola che promovon la cumpetenza da tscherna da professiun ston vegnir sustegnidas. L'orientaziun professiunala presta uschia ina contribuziun, per ch'ils giuvenils s'acquistan tenutas da lavur ed abilitads che permettian ad els da satisfacer a las pretensiuns respectivas dal mund da furmaziun, da professiun e da lavur, sco abilitad da supportar squitsch, prontezza da furnir prestaziuns, flexibilitad, punctualitad, quità e creativitad.

Differenziaziun interna ed individualisaziun

En l'orientaziun professiunala ston ins partir dal stadi da svilup personal actual da las scolaras e dals scolars. La persuna d'instrucziun resguarda il stil d'emprender, il tempo d'emprender, la prontezza d'emprender e l'interess d'emprender da las scolaras e dals scolars. Ella applitgescha metodos individualisantas, sco per exempel portfolios, plans da promoziun u contracts d'emprender.

Svilup da cumpetenzas

Sco en ils auters roms ha era il svilup da las cumpetenzas en orientaziun professiunala in decurs complex: Ils pass d'emprender èn individuals ed il process d'emprender n'è savens betg linear.

Accents pertutgant cumpetenzas transversalas

Cumpetenzas transversalas vegnan acquistadas durant l'entir temp da la scola populara ed en tut ils roms. Questas cumpetenzas èn da gronda impurtanza per midar cun success al stgalim secundar II e ston vegnir promovidas correspondentamain era en orientaziun professiunala. Latiers tutgan cumpetenzas sco identifitgar e nizzegiar l'agen profil da personalitad u percepir e savair ir enturn

cun difficultads en il process da furmaziun e da tschernu da professiun. (Guardar era *Basas*, chapitel *Cumpetenzas transversalas*.)

Giudicament e documentaziun

En il process da furmaziun e da tschernu da professiun duain las scolaras ed ils scolars vegnir giuditgads a moda formativa.

Per las scolaras ed ils scolars èsi indispensabel da manar ina documentaziun (p.ex. portfolio) durant il process e da far in'evaluaziun finala. Per l'ina, perquai ch'i ston vegnir liquidadas diversas incumbensas e perquai che differentas instituziuns èn participadas al process - per l'autra sco agid d'orientaziun per ils giuvenils sezs e per las personas che accumpognan la tschernu da professiun.

Garanzia dal success e conferma dal success

En il process da furmaziun e da tschernu da professiun, che dura plirs onns, ston vegnir resguardadas spezialmain la garanzia e la conferma dal success. Quai permetta da mussar tge che las scolaras ed ils scolars han cuntanschì e tge progress individuals ch'els han fatg. Uschia sustegnan las personas d'instrucziun in svilup constructiv e gidan las scolaras ed ils scolars ad ir enturn meglier cun circumstanzas da vita engrevgiantas e cun sconfittas en la tschernu da professiun (resilienza).

Infurmaziuns davart la structura ed il cuntegn

Champs da cumpetenzza	Il plan d'instrucziun dal modul orientaziun professiunala è dividì en champs da cumpetenzza. Qua sutvart èn descrits ils cuntegns da l'instrucziun en orientaziun professiunala. Els èn structurads tenor ils champs da cumpetenzza dal plan d'instrucziun dal modul.
Profil da personalitad	L'instrucziun sa basa sin las cumpetenzas persunalas (cognitivas ed affectivas) sco era socialas ch'ìls giuvenils han acquistà fin ussa. Ella sustegna l'ulteriur svilup da l'identitad e la furmaziun da la personalitad. Ella porscha occasiuns da giuditgar a moda critica sasez ed auters e promova la prontezza da s'occupar cun la concezziun persunala (professiunala) dal futur.
Vias da furmaziun, mund da professiun e da lavur	L'instrucziun intermediescha savida d'orientaziun davart il mund da furmaziun, da professiun e da lavur. Ils giuvenils vegnan rinforzads uschia, ch'els san ir enturn a moda segira cun las differentas aspectativas che lur ambient ha envers la tscherna da furmaziun resp. da professiun. Els s'occupan cun las atgnas caracteristicas biograficas, en spezial areguard las normas specificas per las schlattainas ed areguard las normas socialas e culturalas.
Sa decider ed ir enturn cun difficultads	L'instrucziun sa basa sin las resursas persunalas dals giuvenils, rinforza ils giuvenils, sch'i resultan frustraziuns, e sustegna lur abilitad da decider.
Planisaziun, realisaziun e documentaziun	L'instrucziun activescha l'occupaziun dals giuvenils cun sasezs e cun las purschidas dal mund da furmaziun, da professiun e da lavur e pussibilitescha experientschas en quests regards. En l'instrucziun en orientaziun professiunala documenteschan ils giuvenils a moda suandabla il process da tscherna da professiun e redigian documents d'annunzia.
Integraziun en ils plans d'instrucziun dals roms	Las cumpetenzas menziunadas en la tabella appartegnan a l'orientaziun professiunala. Ellas vegnan svilupadas e cuntanschidas en ils champs economia, lavur e tegnairchasa resp. tudestg. Las cumpetenzas da l'orientaziun professiunala ch'èn integradas en ils plans d'instrucziun dals roms, èn marcadas cun renviaments. En la versiun electronica mainan ils renviaments dal chapitel introductiv al plan d'instrucziun dal rom ed enavos.

Tabella 1: Cumpetenzas integradas en ils plans d'instrucziun dals roms

Cumpetenzza	Lieu da l'integraziun
Las scolaras ed ils scolars san sviluppar ina chapientscha per l'impurtanza sociala da la lavur e per las differentas furmas da lavur sco era chapir caracteristicas specificas per las schlattainas e caracteristicas socialas e culturalas tar la tscherna da furmaziun e da professiun.	ELT.1.1
Tant en documents d'annunzia formalmain corrects sco era en il contact persunal san las scolaras ed ils scolars preschentar a moda persvadenta sasezs e lur cumpetenzas.	R.3.C.1.f R.3.C.1.g R.4.B.1.f R.4.B.1.g R.4.E.1.f R.4.F.1.f